

Robotlar, ya da insan kolonlamak! / Ergün ÖZALP

Hergün üzerine birçok haber okuduğumuz ,duyduğumuz bir şeydir robotlar.Yine son yıllarda hayvan kolonlamak ve insan kolonlamak üzerine yazılıp çizilenler oldukça fazladır. Her iki olgu da , sermaye tarafından dünya pazar paylaşımında ve onun askeri biçimi olan savaşlarda galip gelmek amacıyla ,kullanıma sunuluyor..**Aldoux Huxley**'in 1932'de yazdığı bilim-kurgu romanı "*New brave world*" (=Yeni Cesur Dünya) de insan fabrikasından, bahsedilir..Kuluçka makinelerine konmuş insan yumurta hücrelerinden , genetik formülüne göre , hizmetçi köleler, güçlü işçiler, yöneticiler, çok güzel kadınlar ,vb, üretiliyordu.Ama bunlar, insanların da kolonlanmasıyla birlikte, artık kurgu olmaktan çıkmıştır. Robotların her alanda ihtiyaca cevap verebileceği, savaşlarda bile insanın yerini alabileceği söyleniyor. Dahası bunların prototip olarak ilkel modellerinin sanayi ve savaş teknolojisinde kullanımda olduğu da bir gerçektir.Öte yandan, insan kolonlamaya başlayan, açıktan olmasa da gizliden bunu deneyen devletler de var.

Tüm bu deneylerin insanlığın yararına ve etik olduğu kabul edilebilir mi? Hepsi sermayenin kâr marjını artırmaya, eğemenlik sahasını büyütmeye ve maliyetlerini düşürmeye yönelik, hazırlıklar ve planlar olarak görülmelidir. İnsan kolonlamanın en azından şimdilik kârlı olduğu(Zaten işsiz ve cepheye ölmesi için yolladıkları milyonlar var!) söylenemez. Kaldı ki , bir bilim adamının ya da , savaşçının geninden kolonlanmış kopyanın ; onlar gibi olmayacağı bir gerçektir. Fizik olarak aynı biçimi almaları bile, belli bir beslenmeyi , iklim koşullarını, sonuçta bir yatırımı ve eğitimi gerektirir. Kaldı ki kopyanın zeka gelişimi ve şablonuna benzemesi için, binlerce faktörün ve olayın ,ömür boyu yaşananların, yenilenlerin ve görülenlerin, edinilen tecrübelerin; o zaman dilimi içerisinde yeniden canlandırabilmesi de gerekir. Bu ise ,olanaklı değildir. Aynı ırmak suyunda iki kez yıkanmak bile olanaksızken, kolonlama yoluyla bir *Einstein* ya da *Bruce Lee* yaratamazsınız. Kolonlamayı bir yana bırakalım, sanayide ya da savaş alanında robot kullanımı kârlı oldukça ,sermaye sahipleri ve emperyalist güçler, robot kullanacaktır, kullanıyorlar da. Bizim burada değinmek istediğimiz, robotları insan yeteneğinde sunarak onları canlı insanın yerine ikame eden ve bilim-kurgu filmleriyle de bunu besleyen anlayıştır.Robot dendiği zaman, aklımıza ilk gelenin , insan davranışları sergileyerek, insan gibi düşünüp karar veren makineler olmasında seyrettiğimiz bilim-kurgu filmlerinin payı büyüktür. Onlar , canlı insanın sergilediği işlev ve davranışların aynını yapan değil , ancak insan zekasıyla programlanabildiği kadarını taklit edebilen; makinelerdir.Yani onların yemesi içmesi, aşık olması , üremesi ,şiir yazması, uykuda rüya görmesi, korkması ya da gülmesi ancak Hollywood filmlerinde olasıdır.

Canlıların davranış biçimleri, bireysel ve toplumsal binlerce etken tarafından şekilleniyor.Bu nedenle kolonlanlanmış etten –kemikten bir kopye için , sözkonusu edilemeyecek davranış aynılığını, somun, civata , yağ ve cipten ibaret bir robot için kesinlikle düşünemeyiz..Robotlar, insanların yaşamlarını rahatlatmak ve doğal güçleri dönüştürerek kullanmak mücadelesinde keşfedip geliştirdikleri üretim aletlerinden, çok gelişmiş bir üretim aletinden başka birşey değildir. Tek başına işlevsizdir. Bu yönüyle tıpkı diğer araç ve makineler gibidir. İnsan onu kullanmasa, kumanda etmese, bakımını yapmasa, tamir etmese bir hiçtir ve sahibine bir artı-değer de kazandıramaz.

Robot kelimesi ilk olarak,1920 yılında kullanıldı.Çekoslovak Karel Capek 'in yazdığı bir tiyatro oyununda yazar, çekce "*hizmet eden*" anlamına gelen "*robot*" sözcüğünden türeterek kullandı.Bu tiyatro oyununda insan makineyi yapıyor, makine de insanı öldürüyordu.Kurgu filmlerde ya da tiyatro oyununda robotun insanı öldürmesi, bir imge dolarak edebiyatçıların ilgi alanına girer. Ama günümüzde de , bilim ve teknolojinin gelişmesinin ve sanayide robotların kullanımının; yaşadığımız çağı değiştirdiğini; işçinin yerini robotların aldığı, işçilerin sınıfsal olarak öldüğünü,önemsizleştiğini ve yeni bir toplumsal devrime öncülük yapamayacağını söyleyenler de bulunmaktadır. Gerçekte durum nedir?

Robotların gelişmiş üretim araçları olarak sanayide eskiye oranla daha çok kullanıldığı doğrudur. Özellikle sanayinin otomotiv sektörünün gelişkin olduğu , Japonya, Almanya, Güney Kore, İtalya ve ABD’de robotlar fazladır. Japonya’da 10 bin işçi başına 322 robot düşerken, Almanya’da 148, Dünya ekonomisini yönlendiren süper güç ABD’de bu oran 10 bin işçiye karşılık 63 adettir. Otomotiv sektöründeki robot kullanımındaki dünya ortalamasındaki artış oranı yıllık Avrupa Birliği ülkelerinde %6.1, Kuzey Amerika’da %5.8 dir. (Bkz. Kaynaklar: UNECE , IFR and robot associations)

Robotlar, artarken onları üreten sanayide çalışan işçiler, yedek parçasını üreten kollar, bakım ve servis işlerinde çalışanlara da yeni iş olanakları yaratılmaktadır. Ayrıca kapitalist üretimin genişletilmiş yeniden üretim olarak devamı, kâr oranları giderek düşse de yeni yatırımları gerektirmekte , yeni ürünleri pazara sunmayı dayatmaktadır. İnsanlık, ilk tekeri bulmasından bu yana, sayısız icada imza attı. Sayısız üretim aleti üretti. İlk makineler üretimde kullanıldığında da , kendilerini işsizliğe sürüklediği için işçiler makineleri parçaladılar. Günümüzde gelişmiş - geliştirilmiş makinenin adı , robot olmuştur. Robotlar, işçilerin işsiz kalmasına neden olsa da, tek başına bir işsizlik nedeni değildir. Robotlardan önce de milyonlarca işsiz vardı dünyamızda.. Makineler ve robotlar, emek üretkenliğini ve sermayenin kar payını artıran olgulardır. İnsanlığın yaşam düzeyi ve refahı gözetilse, bugünkü teknolojiyle belki de işçiler günde 4 saatlik çalışma süresiyle aynı miktardaki dünya üretimini gerçekleştireceklerdir.. Bu durumda işsiz insan da kalmayacak, işsizlik gerçek anlamda tarihe gömülecektir. Ama Sömürücülerin kâr hırsı buna imkan vermiyor.

Bu nedenle, çağ değişti, işçinin önemi azaldı masalları yerine, sendikaların ve işçilerin hakkını arayan diğer organizasyonların, günlük ücret mücadelesi yanısıra “*çalışma saatlerinin, ücret kesintisi olmaksızın düşürülmesi*” talebini ileri sürmesi gerekli hale gelmiştir.

Haziran 2005 / arkadaş